

Sygnatura akt XVIII C 1173/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 15 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Józkowiak

Protokolant: Starszy protokolant sądowy Anita Kubale-Bacha

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2017 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa L. Z. i W. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...), reprezentowanemu przez (...)

o zapłatę

1. umarza postępowanie w zakresie żądania zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa - (...) na rzecz powodów kwoty 3.300 zł (trzy tysiące trzysta złotych) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wyroku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za spadek wartości nieruchomości,
2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa - (...) na rzecz powodów kwotę 77.836,43 zł (siedemdziesiąt siedem tysięcy osiemset trzydzieści sześć złotych i czterdzieści trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:
 - a) od kwoty 36.700 zł od dnia 3 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty,
 - b) od kwoty 41.136,43 zł od dnia 22 listopada 2016 r. do dnia zapłaty;
1. oddala powództwo w pozostałej części,
2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa - (...) na rzecz powodów kwotę 8.167 zł (osiem tysięcy sto sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 marca 2012 r. (wniesionym do Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu w dniu 13 marca 2012 r.) powodowie L. Z. i W. Z. wniesli o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa - (...) kwoty 51.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wyrokowania do dnia zapłaty. Nadto powodowie wniesli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że są współwłaścicielami nieruchomości położonej w P., przy ul. (...), zabudowanej budynkiem mieszkalnym, która objęta została strefą ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. i w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości żądają odszkodowania za poniesioną szkodę, która obejmuje zmniejszenie wartości nieruchomości oraz równowartość nakładów koniecznych do poniesienia dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego nieruchomości. Pełnomocnik powodów jako

podstawę prawną żądania wskazał przepisy art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz art. 435 k.c. (k. 2-17)

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 sierpnia 2012 r., złożonej do sądu w dniu 23 sierpnia 2012 r., pozwany Skarb Państwa - Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, że kwestionuje roszczenie powodów tak co do zasady, jak i co do wysokości. Podniósł, że roszczenie powodów wygasło na skutek prekluzji, albowiem przed upływem dwuletniego terminu powodowie nie przedstawili roszczenia pozwanemu. Nadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów. Pozwany zakwestionował fakt obowiązywania rozporządzeń Wojewody (...) powołanych z powie, powołując się na orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2009 r. (II OSK 445/09). Nadto pozwany podniósł, że utrata wartości nieruchomości musi być wynikiem ograniczeń jakie dla konkretnego właściciela wiążą się z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, przedstawiając wywód dotyczący przesłanek odpowiedzialności na podstawie przepisów Prawa ochrony środowiska. Zwrócił uwagę, że powodów nie dotknęły żadne istotne ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości w dotychczasowy sposób. (k. 111-116)

W piśmie procesowym z dnia 3 września 2012 r. powodowie podtrzymali dotychczasowe stanowisko w sprawie i ustosunkowali się do odpowiedzi pozwanego na pozew. (k. 123-132)

W piśmie procesowym z dnia 27 czerwca 2014 r., złożonym na rozprawie w dniu 10 grudnia 2014 r., powodowie zmodyfikowali żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 67.504,93 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 36.700 zł od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 30.804,93 zł od dnia doręczenia tego pisma pozwanemu do dnia zapłaty. Jednocześnie powodowie wyjaśnili, że na dochodzoną aktualnie od pozwanego sumę składa się odszkodowanie obejmujące zmniejszenie wartości nieruchomości w kwocie 36.700 zł oraz odszkodowanie odpowiadające równowartości nakładów koniecznych do poniesienia dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego nieruchomości w kwocie 30.804,93 zł. (k. 396-398)

W piśmie procesowym z dnia 22 stycznia 2015 r. pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie wnosząc jednocześnie o oddalenie powództwa także w zakresie w jakim zostało przedstawione w piśmie powoda z dnia 27 czerwca 2014 r. (k. 404)

W piśmie procesowym z dnia 23 marca 2016 r., złożonym do sądu w dniu 24 marca 2016 r., powodowie zmodyfikowali żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 77.568,77 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 36.700 zł od dnia 3 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty, od kwoty 30.804,93 zł od dnia 28 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty i od kwoty 10.063,84 zł od dnia 11 lutego 2015 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie powodowie wyjaśnili, że na dochodzoną aktualnie od pozwanego sumę składa się odszkodowanie obejmujące zmniejszenie wartości nieruchomości w kwocie 36.700 zł oraz odszkodowanie odpowiadające równowartości nakładów koniecznych do poniesienia dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego nieruchomości w kwocie 40.868,77 zł. (k. 474-476)

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu stwierdził swą niewłaściwość i przekazał sprawę tutejszemu sądowi według właściwości. (k. 488)

W piśmie z dnia 26 sierpnia 2016 r. Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa poinformowała, że w niniejszej sprawie przekazała zastępstwo procesowe Skarbu Państwa Szefowi (...). (k. 503)

W piśmie procesowym z dnia 18 stycznia 2017 r., złożonym do sądu tego samego dnia, powodowie rozszerzyli żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 80.102,93 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 36.700 zł od dnia 3 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty, od kwoty 30.804,93 zł od dnia 28 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, od kwoty 10.063,84 zł od dnia 11 lutego 2015 r. do dnia zapłaty i od kwoty 2.534,16 zł od dnia 18 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie powodowie wyjaśnili, że na dochodzoną aktualnie od

pozwanego sumę składa się odszkodowanie obejmujące zmniejszenie wartości nieruchomości w kwocie 36.700 zł oraz odszkodowanie odpowiadające równowartości nakładów koniecznych do poniesienia dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego nieruchomości w kwocie 40.402,93 zł. (k. 593-594)

W piśmie procesowym z dnia 3 lutego 2017 r. pozwany wyraził zgodę na częściowe cofnięcie pozwu przez powodów w zakresie żądania odszkodowania z tytułu spadku wartości nieruchomości i wniósł o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego liczonych według norm przepisanych w oparciu o najwyższą dochodzoną w sprawie kwotę roszczenia. (k. 624-625)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie L. Z. i W. Z. są współwłaścicielami nieruchomości położonej w P., przy ul. (...), stanowiącej działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu prowadzi księgę wieczystą (...) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej. Powodowie nabyli tę nieruchomość w 1996 r. W momencie zakupu nieruchomość była już zabudowana budynkiem mieszkalnym. Od czasu nabycia nieruchomości powodowie nie remontowali, ani nie przebudowywali domu posadowionego na nieruchomości.

dowód:

- odpis zwykły z księgi wieczystej (...) - k. 20-26,

- zeznania powódki - k. 290-291

Od dnia wejścia w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr 82/03 z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. (Dz. Urz. Woj. (...) Nr 200, poz. 3873) opisana powyżej nieruchomość znalazła się w strefie „C” obszaru ograniczonego użytkowania.

dowód:

- pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego z dn. 20.07.2005 r. - k. 35-37

Od dnia wejścia w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr 40/07 z dnia 31 grudnia 2007 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. (Dz. Urz. Woj. (...) Nr 1, poz. 1) opisana powyżej nieruchomość znalazła się w strefie „I” obszaru ograniczonego użytkowania.

dowód:

- pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego z dn.16.03.2012 r. - k. 101

Podstawę prawną wydania przez Wojewodę (...) powołanych wyżej rozporządzeń stanowił przepis art. 135 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Pierwszym ze wskazanych rozporządzeń został utworzony obszar ograniczonego użytkowania podzielony na pięć stref oznaczonych literami „A” - „E” w zależności od odległości od lotniska P. - K. i poziomu natężenia hałasu w danej strefie. Nieruchomość powodów została zakwalifikowana do strefy „C”. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

W dniu 31 grudnia 2007 r. Wojewoda (...) wydał rozporządzenie nr 40/07 zmieniające rozporządzenie w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P.. Rozporządzeniem tym został zmieniony utworzony wcześniej obszar ograniczonego użytkowania, który podzielony został na trzy strefy (I, II, III) w zależności od odległości od lotniska P. - K. i poziomu natężenia hałasu w danej strefie. Nieruchomość powodów została tym razem zakwalifikowana do strefy „I”. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 22 lutego 2008 r.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do powołanego rozporządzenia na terenie strefy „I” ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości polegało na zakazie przeznaczenia terenu pod budowę budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej i budynków związanych ze stałym pobytem dzieci i młodzieży, takich jak szkoły, przedszkola, internaty, domy dziecka itp., zakaz tworzenia stref ochronnych „A” uzdrowiska.

W strefie tej zakazane zostało budowanie budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej i budynków związanych ze stałym pobytem dzieci i młodzieży, takich jak szkoły, przedszkola, internaty, domy dziecka itp., zakaz tworzenia stref ochronnych „A” uzdrowiska (pkt 1).

Wprowadzono zakaz zmiany funkcji istniejących obiektów niewymagających ochrony akustycznej na podlegające ochronie akustycznej (pkt 2).

Dopuszczono lokalizowanie nowych obiektów niewymienionych w pkt 1. i niepowodujących znaczącego zwiększenia emisji hałasu do środowiska (pkt 3).

Powołanym rozporządzeniem zalecono zmianę funkcji istniejących budynków na niepodlegające ochronie akustycznej lub zapewnienie właściwego klimatu akustycznego w pomieszczeniach wymagających ochrony akustycznej poprzez stosowanie przegród budowlanych o odpowiedniej izolacyjności akustycznej.

okoliczności bezsporne, a nadto wynikające z powołanych wyżej aktów prawnych

We wrześniu 2005 r., na zlecenie powodów, rzeczoznawca majątkowy M. T. sporządziła ekspertyzę, w której ustaliła, że w związku z utworzeniem strefy ograniczonego użytkowania wartość nieruchomości powodów zmniejszyła się o kwotę 36.200 zł, zaś koszt koniecznych do przeprowadzenia na nieruchomości powodów prac „wygłuszeniowych” wynosi 12.638 zł.

dowód:

- operat szacunkowy z września 2005 r. wraz z aneksem z grudnia 2005 r. - k. 62-98

Pismem z dnia 4 października 2005 r., doręczonym w dniu 5 października 2005 r., powodowie wezwali pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni odszkodowania w kwocie 81.666,67 zł w związku z objęciem nieruchomości powodów strefą „C” obszaru ograniczonego użytkowania.

dowód:

- przesądowe wezwanie do zapłaty z dn. 4.10.2005 r. - k. 51-52

Pismem z dnia 4 października 2005 r., złożonym do sądu w dniu 5 października 2005 r., powodowie zawezwali pozwanego do próby ugodowej w sprawie o zapłatę odszkodowania w związku z utworzeniem na mocy rozporządzenia Wojewody (...) nr 82/03 z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. (Dz. Urz. Woj. (...) Nr 200, poz. 3873) obszaru ograniczonego użytkowania. Do ugody między stronami nie doszło.

dowód:

- wniosek o zawezwanie do próby ugodowej - k. 56-57,

- zawiadomienie o posiedzeniu sądu - k. 58

Pismem z dnia 12 lutego 2010 r., doręczonym w dniu 18 lutego 2010 r., powodowie wezwali pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni odszkodowania w kwocie 120.000 zł w związku z objęciem nieruchomości powodów strefą „I” obszaru ograniczonego użytkowania.

dowód:

- przesądowe wezwanie do zapłaty z dn. 12.02.2010 r. - k. 53

Pismem z dnia 19 lutego 2010 r., złożonym do sądu w dniu 22 lutego 2010 r., powodowie zawezwali pozwanego do próby ugodowej w sprawie o zapłatę odszkodowania w związku z wejściem w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr 40/07 z dnia 31 grudnia 2007 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. (Dz. Urz. Woj. (...) Nr 1, poz. 1) i zakwalifikowania nieruchomości powodów do strefy „I” obszaru ograniczonego użytkowania. Do ugody między stronami nie doszło.

dowód:

- wniosek o zawezwanie do próby ugodowej - k. 59-60,

- protokół posiedzenia w sprawie o zawezwanie do próby ugodowej - k. 61

Lotnisko wojskowe w P. - K. istnieje od II wojny światowej. Jest użytkowane jako miejsce startów i lądowań samolotów odrzutowych od lat 60-tych. Na lotnisku stacjonowały samoloty Jak-23, MIG 15, MIG 1, MIG21 oraz Iskra. Od roku 2006 na terenie tego lotniska stacjonują samoloty F-16. Szkolenia na tych samolotach rozpoczęto od 2008 r.

okoliczności powszechnie znane

Na skutek ograniczeń wprowadzonych dla nieruchomości powodów powołanymi wyżej rozporządzeniami Wojewody (...), przy uwzględnieniu danych co do przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu, wartość rynkowa opisanej wcześniej nieruchomości powodów uległa zmniejszeniu o 36.700 zł.

Szacunkowy koszt prac adaptacyjnych mających na celu zapewnienie właściwego klimatu akustycznego na tej nieruchomości, a to w związku z objęciem jej strefą „I” obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska P. - K. wynosi 41.136,43 zł.

dowód:

- opinia biegłego K. R.,

- opinia biegłej A. K.,

- opinia biegłego A. O.

Przedstawiony stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, które uznał za wiarygodne.

Za wiarygodne sąd uznał zeznania powódki W. Z., albowiem były one przekonujące, sprawiały wrażenie szczerych, a przy tym w znacznej części znajdowały potwierdzenie w zgromadzonych w aktach sprawy dokumentach.

Sąd uznał za wiarygodne dokumenty (oraz ich odpisy i kserokopie), z których przeprowadził dowód, albowiem sporządzone zostały przez kompetentne ku temu podmioty, w granicach przewidzianych prawem, zaś ich autentyczność, jak i prawdziwość treści z nich wynikających nie budziły zastrzeżeń sądu. Wskazać w tym miejscu należy, że dokumenty urzędowe stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.), natomiast dokumenty prywatne korzystały z domniemania określonego w art. 245 k.p.c., tj. że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenia zawarte w tych dokumentach.

Przedłożoną przez stronę powodową opinię rzeczoznawcy majątkowego z września 2005 r. sąd uczynił podstawą ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie jedynie co do okoliczności, że taka opinia została na zlecenie powodów sporządzona. Sąd jednak nie uczynił tej opinii podstawą dokonywania ustaleń faktycznych w zakresie obniżenia wartości nieruchomości powodów oraz wartości tzw. prac wygłuszeniowych. Strona przeciwna zakwestionowała

bowiem wartość dowodową tego dokumentu. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 września 1959 r. (OSN 1958, Nr 1, poz. 16) nie może być traktowana jako dowód w procesie opinia biegłego, choćby był nim biegły stały, sporządzona na polecenie strony i złożona do akt sądowych. Prywatne ekspertyzy opracowane na zlecenie stron, czy to w toku procesu, czy jeszcze przed jego wszczęciem, należy traktować w razie przyjęcia ich przez sąd orzekający jako wyjaśnienie stanowiące poparcie, z uwzględnieniem wiadomości specjalnych, stanowiska stron. W takiej sytuacji, jeżeli istotnie zachodzi potrzeba wyjaśnienia okoliczności sprawy z punktu widzenia wymagającego wiadomości specjalnych, sąd powinien według zasad unormowanych w kodeksie przeprowadzić dowód z opinii biegłego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1974 r., II CR 260/74, nie publ.).

Za wiarygodną i przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy sąd uznał opinię biegłego K. R.. Opinia ta sporządzona została zgodnie z tezą dowodową, w sposób rzetelny, przez osobę dysponującą fachową wiedzą z zakresu będącego przedmiotem opinii. Biegły wskazał metodykę opracowania oraz sposób badań, które doprowadziły do wniosków końcowych. Wnioski te znajdują oparcie w profesjonalnej i pogłębionej analizie rynku obrotu nieruchomościami na terenach objętych obszarem ograniczonego użytkowania i terenach położonych poza nim, w tym analizie zachowania rynku w związku z zaistnieniem w świadomości społecznej faktu wprowadzenia tego obszaru. Analiza trendów w obrocie nieruchomościami przed datą ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania i po jego ustanowieniu, zarówno na terenach objętych rozporządzeniem wojewody, jak i nim nie objętych, okazała się przydatna dla odtworzenia mechanizmu rządzącego tym rynkiem, świadomości uczestników tego rynku i związku przyczynowego między niekorzystnym sąsiedztwem lotniska w K., które emituje hałas a wartością nieruchomości położonych na obszarze ograniczonego użytkowania. Biegły sądowy uwzględnił wszystkie czynniki mające wpływ na wartość nieruchomości powodów. Wywody biegłego poparte są przy tym pogłębioną i fachową analizą, która w sposób jasny pozwala na weryfikację w jaki sposób biegły doszedł do wniosków końcowych. Szczególnego podkreślenia wymaga przy tym, że biegły, uwzględniając sporządzając opinię wyniki badań przeprowadzonych wśród pośredników w obrocie nieruchomościami, które miały na celu uzyskanie informacji na temat zachowań potencjalnych nabywców i ich wiedzy na temat obszaru ograniczonego użytkowania. Badania te zostały przeprowadzone na polskim rynku i dotyczyły wpływu na cenę nieruchomości funkcjonowania właśnie konkretnego lotniska P. - K.. Ich uwzględnienie przy sporządzaniu opinii przez biegłego sądowego niewątpliwie uczyniło tę opinię jeszcze bardziej dokładną i wiarygodną. Co istotne, w piśmie z dnia 4 listopada 2013 r. oraz w trakcie przesłuchania na rozprawie biegły rozprawił się z zarzutami stron do sporządzonej przez siebie opinii, w sposób rzetelny, przekonujący i merytoryczny wyjaśniając, z jakich przyczyn nie mogą one wpłynąć na modyfikację jej wniosków. W konsekwencji sąd uznał, że opinia tego biegłego może posłużyć do dokonania ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie i brak jest potrzeby przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego na tę samą okoliczność. Pozwany kwestionował zastosowane przez biegłego współczynniki. Wskazać jednak należy, że ich przyjęcie w opinii oraz określenie ich wysokości jest zadaniem biegłego, jako osoby dysponującej fachową wiedzą. Biegły K. R., w ocenie sądu, zastosowanie wspomnianych współczynników oraz ich wysokość w sposób należyty uzasadnił, co dodatkowo przemawiało za odrzuceniem zarzutów strony pozwanej. Na rozprawie w dniu 18 stycznia 2017 r. pełnomocnik powodów oświadczyła, że nie kwestionuje opinii biegłego K. R. (k. 595v), co należało uznać za wycofanie się z wcześniej sformułowanych przez stronę powodową zarzutów do tej opinii. Zarzuty strony pozwanej do tej opinii nie były zaś zasadne z wyżej naprowadzonych przyczyn. Należy podkreślić, że biegły przekonująco i szczegółowo wyjaśnił dlaczego korzystał z materiałów powołanych w opinii z kwietnia 2013 r. oraz dlaczego przyjął dla ustalenia spadku wartości nieruchomości powodów wskazany tam zespół transakcji. Wyjaśnienia biegłego utwierdziły przy tym sąd w przekonaniu, że biegły ma bardzo dobre rozeznanie w tematyce określania spadku wartości nieruchomości, zaś posiłkowanie się przez biegłego wynikami analiz w związku z funkcjonowaniem innych lotnisk (w tym za

granicą) wzbogacalo opinię, pozwalając na szerszą analizę zleconego biegłemu problemu, przy uwzględnieniu doświadczeń związanych z podobną problematyką na innych terenach.

Za wiarygodne i przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy sąd uznał także opinie biegłej A. K. oraz biegłego A. O., albowiem i one sporządzone zostały zgodnie z tezą dowodową, w sposób rzetelny, przez osoby dysponujące fachową wiedzą z zakresu będącego przedmiotem opinii.

Biegła A. K. odniosła się w sposób wyczerpujący do zarzutów pozwanego co do sporządzonej przez nią opinii w piśmie z dnia 14 października 2013 r., zaś sąd te wyjaśnienia w pełni przyjmuje bez potrzeby ponownego ich przywoływania w tym miejscu. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że po otrzymaniu powołanego wyżej pisma, w którym biegła odniosła się do zarzutów pozwanego, pełnomocnik strony pozwanej, w piśmie z dnia 27 grudnia 2013 r., w sposób bardzo lakoniczny i ogólny zakwestionował opinię biegłej, podtrzymując w zasadzie jedynie zarzut, że opinia ta jest niesamodzielna i tym samym nieprzydatna dla sprawy, albowiem teza dowodowa wskazana przez powoda zdeterminowała metodę badawczą polegającą na odwołaniu się do Polskich Norm. Podkreślenia jednak wymaga, że z pisma biegłej z dnia 14 października 2013 r. wynika, iż odwołanie się do tych norm było celowe i uzasadnione, w szczególności gdy zważyć na zapisy rozporządzenia Wojewody (...) nr 40/07, w tym w szczególności jego § 2 pkt 5.

Do zarzutów stron co do sporządzonej przez siebie opinii biegły A. O. odniósł się zarówno w kolejnych pismach, jak również w trakcie przesłuchania na rozprawie. Co istotne, biegły zmodyfikował swoją opinię stosownie do uwag biegłej A. K. zawartych w jej piśmie z dnia 4 maja 2015 r. Opinia biegłego A. O. nie była ostatecznie kwestionowana przez stronę powodową (por. oświadczenie pełnomocnika powodów złożone na rozprawie w dniu 18 stycznia 2017 r. - k. 595v). Na ostatnim posiedzeniu pełnomocnik pozwanego wyjaśnił zaś, że co do opinii tego biegłego podtrzymuje swoje stanowisko zawarte w piśmie z dnia 7 listopada 2016 r. (k. 595v). Należy jednak wskazać, że w powołanym piśmie, poza ogólnym zakwestionowaniem opinii, pełnomocnik pozwanego nie przywołał jakichkolwiek konkretnych zarzutów. Sąd uznał zatem, że pismo to nie stanowi skutecznego zakwestionowania opinii biegłego i nie jest wystarczające dla uznania tej opinii za nieprzydatną. Podkreślić przy tym należy, że biegły został wezwany na rozprawę w celu odebrania od niego ustnych wyjaśnień, zaś pozwany nie skorzystał z możliwości zadawania biegłemu pytań, które pozwoliłyby na wyjaśnienie jego wątpliwości i zastrzeżeń co do sporządzonej przez biegłego opinii pisemnej.

Na rozprawie w dniu 10 grudnia 2014 r. sąd oddalił wniosek pozwanego o sporządzenie uzupełniającej opinii łącznej przez biegłych z dziedziny akustyki i budownictwa (k. 399), uznając, że przeprowadzenie takiego dowodu nie jest konieczne dla dokonania ustaleń istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy, zaś dla jej rozstrzygnięcia wystarczającym jest posiłkowanie się opiniami sporządzonymi w niniejszej sprawie odrębnie przez biegłych tych specjalności.

Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w szerszym zakresie, albowiem strony się tego nie domagały (por. oświadczenia pełnomocników stron złożone na rozprawie w dniu 18 stycznia 2017 r. - k. 596), a i sąd nie znalazł podstaw, by postępowanie dowodowe uzupełnić z urzędu. W szczególności podkreślenia wymaga, że ostatecznie żadna ze stron nie domagała się przeprowadzenia dowodu z opinii innych biegłych niż opiniujący w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że pierwotnie powodowie domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego tytułem odszkodowania za spadek wartości nieruchomości kwoty 40.000 zł. W toku procesu powodowie zmodyfikowali żądanie pozwu w tym zakresie, ostatecznie domagając się z tego tytułu kwoty 36.700 zł. Oznacza to, że powodowie częściowo cofnęły pozew (w zakresie żądania odszkodowania z tytułu spadku wartości nieruchomości). Cofnięcie pozwu obejmuje żądanie zasądzenia kwoty 3.300 zł (40.000 zł - 36.700 zł) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wyrokowania do dnia zapłaty (od tej daty odsetek od wskazanej kwoty powodowie dochodzili pozwem).

Zgodnie z treścią art. 203 § 1 k.p.c., pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. W myśl zaś art. 203 § 4 k.p.c.,

sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymieniona czynność jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Pozwany wyraził zgodę na częściowe cofnięcie pozwu przez powodów (por. oświadczenie pełnomocnika pozwanego zawarte w piśmie z dnia 3 lutego 2017 r. - k. 624-625). Sąd zaś nie dopatrył się podstaw, by cofnięcie pozwu we wskazanym wyżej zakresie uznać za sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego albo zmierzające do obejścia prawa.

Zgodnie z przepisem art. 355 § 1 k.p.c., sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew.

To mając na uwadze, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., sąd orzekł jak w punkcie 1. wyroku.

Dalej sąd zauważa, że legitymacja czynna powodów w niniejszym procesie nie budziła wątpliwości. Zgodnie bowiem z przepisem art. 129 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, wykupienia nieruchomości lub jej części, a także odszkodowania za poniesioną szkodę może żądać właściciel nieruchomości. Na podstawie art. 129 ust. 3 cytowanej ustawy, roszczenia powyższe przysługują również użytkownikom wieczystym nieruchomości, a roszczenie o którym mowa w ust. 2 także osobie, której przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości.

Powodowie są współwłaścicielami (na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej) objętej postępowaniem nieruchomości położonej w P., przy ul. (...), stanowiącej działkę nr (...), a w konsekwencji byli oni uprawnieni do dochodzenia od pozwanego odszkodowania z powyższego tytułu.

Legitymacja bierna pozwanego wynikała z przepisu art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska stanowiącego, że obowiązany do wypłaty odszkodowania lub wykupu nieruchomości jest ten, którego działalność spowodowała wprowadzenie ograniczeń w związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania. Zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c. za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej. Działanie Skarbu Państwa, polegające na utrzymaniu i eksploatacji lotniska, spowodowało konieczność wprowadzenia strefy ograniczonego użytkowania dla lotniska P. - K.. Właściwym statio fisci dla postępowania o wypłatę odszkodowania jest Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu. Zgodnie bowiem z rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 kwietnia 2004 r., w sprawie określania organów odpowiadających za nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie środowiska w jednostkach wojskowych i innych jednostkach organizacyjnych podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej (Dz. U. z 2004 r., Nr 94, poz. 917) oraz przepisami rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 października 2008 r. w sprawie określenia organów odpowiadających za nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie środowiska w komórkach organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych (Dz. U. z 2008 r., Nr 195, poz. 1203) oraz przepisami rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 maja 2011 r. w sprawie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska w komórkach i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej albo przez niego nadzorowanych (Dz. U. z 2011 r., Nr 105, poz. 617), które w późniejszych okresach je zastąpiły, odpowiedzialnym za problematykę dotyczącą obszarów ograniczonego użytkowania jest dowódca, szef, komendant, kierownik jednostki organizacyjnej wykonujący funkcję zarządcy nieruchomości wynikającą z prawa trwałego zarządu. Natomiast na podstawie Decyzji Nr 311/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 października 2004 r. w sprawie powierzenia zadań z zakresu wykonywania trwałego zarządu oraz innych tytułów prawnych do nieruchomości pozostających we władaniu Dowództwa Sił Powietrznych jednostkom organizacyjnym podporządkowanym Dyrektorowi Departamentu Infrastruktury Ministra Obrony Narodowej (Dz. Urz. MON z 2004 r. Nr 14, poz. 150) nastąpiło powierzenie zadań z zakresu wykonywania trwałego zarządu oraz innych tytułów prawnych do nieruchomości lotniskowych rejonowym organom infrastruktury wojskowej. To zaś oznacza, że stroną pozwaną w niniejszej sprawie winien być Skarb Państwa - Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu,

reprezentowany przez jego Szefa, a zastępowany w niniejszej sprawie - po jej przekazaniu do sądu okręgowego według właściwości - przez Prokuraturę Generalną Skarbu Państwa (por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 kwietnia 2008 r., sygn. akt: I ACa 2/08). W piśmie procesowym z dnia 26 sierpnia 2016 r. Prokuratura Generalna Skarbu Państwa poinformowała, że w niniejszej sprawie przekazała zastępstwo procesowe Skarbu Państwa Szefowi (...) (k. 503).

Przechodząc natomiast do merytorycznej oceny zasadności wywiedzionego powództwa raz jeszcze wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 129 ust. 1 Prawa ochrony środowiska, jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel nieruchomości może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części. Zgodnie z ust. 2 powołanego przepisu ustawy, w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości.

W pozwie pełnomocnik powodów wskazał jako podstawę prawną roszczenia dochodzonego pozwem również art. 435 k.c., tym niemniej w kolejnych pismach procesowych jako podstawę prawną powołał już wyłącznie przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska wyraźnie wskazując, że dochodzone odszkodowanie nie wynika z deliktu (k. 124). Ubocznie zatem jedynie wskazać należy, że zgodnie z § 1 przepisu art. 435 k.c., prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. W tym przedmiocie należy wskazać, że art. 129 ustawy Prawo ochrony środowiska i art. 435 k.c. są reżimami rozłącznymi, a za taką interpretacją przemawia również dążenie do kompleksowego uregulowania skutków ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania w zakresie szkody polegającej na obniżeniu wartości nieruchomości. Zgodnie z przepisem art. 129 ust. 2 Prawa ochrony środowiska właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę (w tym zmniejszenie wartości nieruchomości) „w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości”, przy czym - jak się wskazuje w orzecznictwie - ograniczeniem tym jest także samo ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania. W związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania pozostaje nie tylko obniżenie wartości nieruchomości będące następstwem ograniczeń przewidzianych bezpośrednio w treści rozporządzenia o utworzeniu obszaru (zwłaszcza dotyczących ograniczeń zabudowy), lecz także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z tego, że wskutek wejścia w życie rozporządzenia dochodzi do zawężenia granic własności (art. 140 k.c. w zw. z art. 144 k.c.) i tym samym ścieśnienia wyłącznego władztwa właściciela względem nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania. O ile bowiem właściciel przed wejściem w życie rozporządzenia mógł żądać zaniechania immisji (hałasu) przekraczającej standard ochrony środowiska, o tyle w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania możliwości takiej został pozbawiony. Inaczej mówiąc, szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska jest także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, iż właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje, np. hałas (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 listopada 2010 r., VI ACa 1156/10; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2009 r., II CSK 546/08; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 17/10).

Mając zatem na względzie powyższe rozważania sąd uznał, że właściwą podstawą prawną dochodzonego pozwem roszczenia jest przepis art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska. Sąd zwraca uwagę, że skutki ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania zostały w powołanej ustawie uregulowane kompleksowo, za czym przemawia językowa wykładnia wskazanego przepisu. Literalne brzmienie art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska nie daje podstaw do dokonania rozróżnienia na poszczególne rodzaje ograniczeń sposobu korzystania z nieruchomości. Nie chodzi więc wyłącznie o ograniczenia wskazane w treści załącznika nr 3 do rozporządzenia wojewody. Skoro zgodnie z art. 129 ust. 2 w zw. z art. 135 i 136 ustawy odszkodowanie przysługuje właścicielowi w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z jego nieruchomości, to rozumieć przez to należy ograniczenie korzystania z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem, a więc

określony przy zastosowaniu art. 140 k.c. Jak już wskazywano - jeśli właściciel nieruchomości został ograniczony w sposobie korzystania ze swojej nieruchomości w dotychczasowy sposób na skutek utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, ale to ograniczenie nie ma charakteru istotnego (bo korzystanie z nieruchomości jest możliwe) - to właściciel może domagać się odszkodowania z tytułu zmniejszenia wartości nieruchomości (art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ustawy). Ograniczenie takie może polegać na nałożeniu na właściciela nieruchomości obowiązku znoszenia hałasu przekraczającego poziom dopuszczalny przez obowiązujące prawo, a więc obowiązek znoszenia immisji przekraczających przeciętną miarę.

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że rozporządzeniem Wojewody (...) z dnia 17 grudnia 2003 r., nr 82/03 w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. został utworzony obszar ograniczonego użytkowania podzielony na pięć stref oznaczonych literami „A-E” w zależności od odległości od lotniska P. - K. i poziomu natężenia hałasu w danej strefie, a nieruchomość powodów, położona w P., przy ul. (...), została zakwalifikowana do strefy „C”. Znamiennym jest przy tym, że rozporządzeniem z dnia 31 grudnia 2007 r., które weszło w życie w dniu 22 lutego 2008 r., Wojewoda (...) zmienił obszar stref ograniczonego użytkowania. W następstwie powyższego nieruchomość powodów znalazła się w „I” strefie obszaru ograniczonego użytkowania.

Pozwany podniósł w toku postępowania zarzut, że rozporządzenie Wojewody (...) nr 82/03 z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie utworzenia stref ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. oraz zmieniające je rozporządzenie Wojewody (...) nr 40/07 z dnia 31 grudnia 2007 r. nie obowiązują. U podstaw tego zarzutu pozwany stawiał okoliczność, że zgodnie z aktualnym brzmieniem przepisu art. 135 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska obszar ograniczonego użytkowania tworzy sejmik województwa, w drodze uchwały, a nie wojewoda. Pozwany powołał się również na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

W ocenie sądu powyższy zarzut nie był jednak zasadny. Sąd stoi bowiem na stanowisku, że rozporządzenia wojewody wydane na podstawie wcześniejszej delegacji ustawowej w następstwie zmiany art. 135 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska wprowadzonej w dniu 15 listopada 2008 r. nie utraciły mocy i nadal istnieją podstawy do utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania. Słuszność tego poglądu potwierdził również Sąd Najwyższy stwierdzając, że zmiana brzmienia przepisu art. 135 ust. 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska nie wiązała się ze zmianą kompetencji do wydawania aktów prawa miejscowego, lecz stanowiła dostosowanie tego przepisu do nowej konstrukcji przepisów o ochronie środowiska (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., II CSK 421/10). Zgodnie z § 32 ust. 2 rozporządzenia z 20 czerwca 2002 roku w sprawie Zasad techniki prawodawczej (Dz. U. Nr 100, poz. 908), zaleca się interpretację według której jeżeli zmienia się treść przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego w ten sposób, że zmienia się rodzaj aktu wykonawczego albo zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem wykonawczym lub wytyczne dotyczące treści tego aktu, przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej treść przepisu upoważniającego. Tymczasem w rozpatrywanej sprawie, mimo zmiany brzmienia przepisu, sugerującego interwencję ustawodawcy w zakres spraw przekazanych do uregulowania aktem prawa miejscowego, w rzeczywistości przedmiot tych spraw pozostał niezmienny. Zmianie uległa tylko jego nazwa. Nie miała więc miejsca żadna z sytuacji ujętych w § 32 ust. 2 Zasad techniki prawodawczej, co powodowało, iż zamieszczenie przepisu wyraźnie wskazującego na zachowanie mocy obowiązującej przez akty prawa miejscowego wydane na podstawie art. 135 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska nie było niezbędne. Tym samym zmiana organu upoważnionego do wydania aktu wykonawczego z wojewody na sejmik województwa, wobec brzmienia § 32 ust. 3 Zasad techniki prawodawczej, nie wpływa na moc obowiązującą rozporządzenia wojewody, albowiem w przypadku zmiany treści przepisu upoważniającego polegającej na zmianie organu upoważnionego do wydania aktu wykonawczego, przyjmuje się, że taki akt zachowuje moc obowiązującą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 listopada 2010 r., VI ACa 1156/10). W konsekwencji zarzuty strony pozwanej w tym zakresie sąd uznał za bezzasadne.

Odnosząc się natomiast do zarzutów pozwanego co do przedawnienia roszczenia powodów i zgłoszenia go po upływie przewidzianego ustawą terminu zawitego, sąd zauważa, że zgodnie z przepisem art. 129 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska z roszczeniem odszkodowawczym „można wystąpić” w okresie dwóch lat od wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości.

Cytowany przepis ustawy wprowadza termin zawity, niebędący terminem przedawnienia, którego upływ ma ten skutek, że roszczenie to wygasa (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2008 r., II CSK 216/2008). Terminowe zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego obowiązany powoduje, że roszczenie nie wygasa, przy czym do zgłoszenia roszczenia nie jest niezbędnie konieczne jego dochodzenie przed sądem. Ponieważ jest to odszkodowawcze roszczenie majątkowe, co do którego zastosowanie znajduje art. 117 § 1 k.c. stwierdzić należy, że podlega ono przedawnieniu. Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska nie statuują szczególnych postanowień oznaczających termin przedawnienia tego roszczenia. Ponieważ nie jest to roszczenie wynikające z reżimu odpowiedzialności deliktowej, nie ma podstaw do zastosowania w tym przypadku przepisu art. 442¹ § 1 k.c. Przyjąć więc należy, że roszczenie przewidziane w art. 129 ust. 2 ustawy przedawnia się w terminie ogólnym z art. 118 k.c. (w rozpoznawanej sprawie wynoszącym 10 lat). Termin ten biegnie od chwili powstania roszczenia - to znaczy od dnia wprowadzenia ograniczeń korzystania z nieruchomości w drodze ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, od tego momentu bowiem roszczenie jest wymagalne i może być dochodzone od zobowiązanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., II CSK 161/13).

W realiach rozpoznawanej sprawy należało mieć na względzie, że rozporządzenie Wojewody (...) nr 40/07 z dnia 31 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P. w istocie wprowadziło nowe strefy ograniczonego użytkowania, a w konsekwencji - wobec dochodzenia przez powodów odszkodowania za szkodę poniesioną na skutek wejścia obydwu wspomnianych rozporządzeń - bieg terminu zawitego, o jakim mowa w powołanym wyżej przepisie ustawy, należało liczyć odrębnie od daty wejścia w życie każdego z nich.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że powodowie zgłosili pozwanemu roszczenie przed upływem terminu zawitego liczonego od daty wejścia każdego z tych rozporządzeń. I tak, załączony do pozwu odpis wezwania z dnia 4 października 2005 r. (k. 51-52) potwierdza, że żądanie odszkodowawcze, po wejściu w życie pierwszego z rozporządzeń ustanawiającego obszar ograniczonego użytkowania, powodowie zgłosili skutecznie pozwanemu w dniu 5 października 2005 r., a więc przed upływem dwuletniego terminu zawitego, który upływał z końcem dnia 1 stycznia 2006 r. Natomiast odpis wezwania z dnia 12 lutego 2010 r., doręczonego pozwanemu w dniu 18 lutego 2010 r. (k. 53-55) prowadzi do wniosku, że powodowie wystąpili również skutecznie do pozwanego z roszczeniem odszkodowawczym przed upływem dwuletniego terminu zawitego liczonego od wejścia w życie drugiego z rozporządzeń, który upływał z końcem dnia 22 lutego 2010 r.

Powyższe oznacza zatem, że powodowie skutecznie wystąpili z roszczeniami przed upływem terminu zawitego liczonego od wejścia w życie każdego z rozporządzeń, zaś wniesienie pozwu w niniejszej sprawie, które nastąpiło w dniu 13 marca 2012 r. (a więc przed upływem 10 lat od wejścia w życie tychże rozporządzeń), z uwagi na treść art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przerwało bieg terminu przedawnienia roszczeń powodów, skutkując tym samym, że do przedawnienia dochodzonych przez powodów w niniejszym postępowaniu roszczeń nie doszło.

Treść pozwu i kolejnych pismo procesowych powodów wskazuje, że dochodzona pozwem kwota stanowi odszkodowanie w związku z objęciem nieruchomości powodów strefą ograniczonego użytkowania, która powstała już z dniem 1 stycznia 2004 r. i uległa pogłębieniu na skutek rozporządzenia nr 40/07 z dnia 31 grudnia 2007 r. i uwzględnia obydwie te rozporządzenia. Dla powstania roszczenia odszkodowawczego powodów konieczne było wystąpienie następujących przesłanek: 1. ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w sposób przewidziany ustawą, 2. powstanie szkody, 3. związek przyczynowy pomiędzy ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości w sposób przewidziany ustawą a powstaniem szkody. Zdaniem sądu wszystkie powołane wyżej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego zostały spełnione.

Jak już wyżej wskazano samo objęcie nieruchomości powodów strefą ograniczonego użytkowania spowodowało ograniczenie sposobu korzystania z tej nieruchomości, chociażby z uwagi na zawężenie uprawnień właścicielskich, wyrażające się np. w konieczności znoszenia ponadnormatywnego hałasu (w którym powodowie również upatrywali źródła szkody). Nadto z treści załączników do powołanych wyżej rozporządzeń wojewody (w tym w szczególności tego aktualnie obowiązującego) jasno wynika, że nieruchomość powodów objęta została ograniczeniami w zakresie

jej zabudowy. Ograniczenia te są w przypadku nieruchomości powodów najostrzejsze, a to z uwagi na fakt, że przedmiotowa nieruchomość położona jest bezpośrednio w pobliżu lotniska.

Wobec zatem uznania, że w przypadku nieruchomości powodów doszło do ograniczenia sposobu korzystania z niej w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, zbadać należało, czy wiązało się to dla powodów ze szkodą. Przyjmuje się, że szkodą jest powstała wbrew woli poszkodowanego różnica między obecnym jego stanem majątkowym a stanem jaki zaistniałby, gdyby zdarzenie wywołujące szkodę nie wystąpiło (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1957 r., OSN 1958/3/76; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1963 r., OSNCP 1964/7-8/128). Stosując metodę dyferencyjną ustalenia wysokości szkody, bada się aktualny stan majątkowy poszkodowanego, tzn. stan istniejący po zajściu zdarzenia sprawczego. Aktualny stan majątku porównywać należy z poprzednim. Przy dokonywaniu takiego porównania ocenić należy stopień prawdopodobieństwa wystąpienia określonego stanu majątku, a także zbadać istnienie tzw. normalnego związku przyczynowego między działaniem sprawczym a powstałą szkodą.

Po ostatecznej modyfikacji żądania pozwu powodowie domagali się zasądzenia odszkodowania w kwocie 80.102,93 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w tym kwoty 36.700 zł tytułem odszkodowania za zmniejszenie wartości nieruchomości oraz kwoty 43.402,93 zł tytułem odszkodowania za nakłady konieczne do poniesienia dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym położonym na nieruchomości.

W tej sytuacji należało zbadać w pierwszej kolejności, jaki był zakres spadku wartości nieruchomości powodów po wprowadzeniu obszaru ograniczonego użytkowania. W tym celu sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Na podstawie przeprowadzonych wyliczeń biegły sądowy stwierdził, że w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska wojskowego P. - K., spadek wartości nieruchomości powodów wynosi 36.700 zł.

Biegły sądowy wszechstronnie określił tendencje na rynku nieruchomości w strefie ograniczonego użytkowania, jak i poza nią, biorąc pod uwagę szereg okoliczności mających wpływ na ceny nieruchomości. Nie budził wątpliwości wpływ obszaru ograniczonego użytkowania lotniska wojskowego P. - K. na wartość nieruchomości tam położonych, co spowodowało, iż ceny uzyskiwane za nieruchomości położone na obszarze ograniczonego użytkowania były niższe od cen podobnych nieruchomości położonych poza tym obszarem, w innych częściach miasta P.. Należy w tym miejscu wskazać, że utrata wartości nieruchomości powodów związana jest z położeniem nieruchomości w strefie obszaru ograniczonego użytkowania ustanowionego dla lotniska P. - K. i obejmuje uciążliwości związane z funkcjonowaniem lotniska przede wszystkim w postaci hałasu. W tym miejscu wskazać należy, że nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy to, czy po utworzeniu obszaru normy hałasu w rzeczywistości są przekraczane, skoro skutek w postaci obawy przed ich przekroczeniem już wystąpił, a to skutkowało spadkiem wartości nieruchomości. Stąd też zbędne było powoływanie dowodów, które wskazane okoliczności miałyby potwierdzać.

Opierając się na opinii biegłego K. R. sąd stwierdził istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania a zmianami cen, w tym spadkiem wartości rynkowej nieruchomości powodów. Zdaniem sądu sama świadomość ponadnormatywnych immisji (hałasu) niewątpliwie ujemnie wpływa na atrakcyjność nieruchomości, a dodatkowo usankcjonowanie generowania tych immisji uniemożliwia właścicielowi wystąpienia o ochronę przed nimi na drodze prawnej.

Wskazać należy, że normalny (adekwatny) związek przyczynowy zachodzi wówczas, gdy według empirycznie poznanych praw rządzących określoną sferą życia człowieka i występujących w tej sferze prawidłowości określony fakt jest skutkiem innego określonego faktu (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1972 r., II PZ 288/72). W ocenie sądu tak rozumiany związek przyczynowy istnieje w rozpoznawanej sprawie. Niewątpliwym jest bowiem związek spadku wartości nieruchomości z zakłóceniami w korzystaniu z niej wywołanymi sąsiedztwem lotniska, które generuje hałas i nakazem znoszenia tego hałasu bez możliwości skorzystania z roszczenia negatoryjnego z art. 222 § 2 k.c.

Co przy tym równie istotne na podstawie opinii biegłego należy wnioskować, że spadek wartości nieruchomości powodów nastąpił już po wejściu w życie pierwszego z powołanych rozporządzeń i uległ pogłębieniu na skutek jego zmiany drugim rozporządzeniem. Podkreślić jednocześnie należy, że w piśmie z dnia 13 grudnia 2016 r. zatytułowanym „Klauzula potwierdzenia aktualności opinii nr 18/04/2012 z dnia 2 kwietnia 2013 r.”, a także w trakcie przesłuchania na rozprawie w dniu 18 stycznia 2017 r. biegły K. R. potwierdził, że wyniki ustaleń jego opinii z kwietnia 2013 r. są nadal aktualne, co pozwalało na posłużenie się sporządzoną w sprawie opinią pisemną przy wyrokowaniu, mimo że od daty jej sporządzenia do dnia wyrokowania upłynęło ponad 12 miesięcy (art. 156 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami).

Mając powyższe na względzie sąd uznał, że powodowie wykazali, że wartość objętej postępowaniem nieruchomości uległa zmniejszeniu z uwagi na objęcie jej obszarem ograniczonego użytkowania, a więc faktu wprowadzenia ograniczenia w korzystaniu z tej nieruchomości wynikającego z obowiązku znoszenia przekroczeń norm hałasu.

Mając na uwadze treść żądania pozwu oraz spadek wartości nieruchomości powodów ustalony przez biegłego sądowego K. R. na kwotę 36.700 zł, ta właśnie kwota podlegała zasądzeniu na rzecz powodów tytułem odszkodowania z tego tytułu.

Bez znaczenia w rozpoznawanej sprawie pozostawała przy tym okoliczność, że powodowie nabyli nieruchomość mając świadomość, że jest ona położona w pobliżu lotniska. Podstawy prawnej żądania pozwu upatrywać bowiem należy w ustanowieniu obszaru ograniczonego użytkowania, które stanowiło samodzielną podstawę do domagania się zapłaty odszkodowania. To zaś nastąpiło już po nabyciu nieruchomości przez powodów. Z tych też względów bez znaczenia dla oceny zasadności wywiedzionego powództwa pozostawała okoliczność, że na lotnisku P. - K. samoloty odrzutowe stacjonowały od kilkudziesięciu lat, zaś mieszkańcy pobliskich nieruchomości mieli tego świadomość. Brak jest również podstaw do czynienia zarzutu właścicielom sąsiadujących z lotniskiem nieruchomości, że na terenie tym pobudowali budynki mieszkalne w sytuacji, gdy nie sprzeciwiali się temu - do czasu wprowadzenia strefy ograniczonego użytkowania - obowiązujące przepisy prawa.

Nie sprzeciwiała się również żądaniu pozwu okoliczność, że utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania po części spowodowane jest wypełnianiem przez Państwo zadań z zakresu obronności, stanowiącej wyraz dążeń do zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa i nienaruszalności granic. Zadania w tym zakresie Państwo winno bowiem realizować z poszanowaniem prawa własności (zwłaszcza, gdy mieć na względzie, że na terytorium kraju nie obowiązuje stan wojenny). Nadto wskazać należy, że powodowie w niniejszym procesie domagali się jedynie realizacji uprawnień, które zostały im przyznane przez ustawodawcę. Nie sposób jest zatem upatrywać w takim działaniu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Wskazać natomiast należy, że to organy Państwa, podejmując decyzję o utrzymaniu lotniska wojskowego w pobliżu tak dużego miasta jak P. oraz o wprowadzeniu strefy ograniczonego użytkowania, winny uprzednio dokonać analizy wynikających z tego faktu konsekwencji (w tym również finansowych), by przewidziany ustawą obowiązek wypłaty na rzecz właścicieli nieruchomości odszkodowań nie stanowił jedynie pustego zobowiązania.

Mając natomiast na względzie, że podstawę do domagania się odszkodowania w świetle powołanych wyżej przepisów ustawy stanowiło już samo wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania, za bez znaczenia uznać należało rozważania w przedmiocie tego, czy u jego podstaw leżała rozbudowa lotniska wojskowego, zwiększenie emitowanego przez nie hałasu oraz zwiększenie liczby samolotów wojskowych na nim stacjonujących.

Powodowie domagali się w niniejszej sprawie również odszkodowania odpowiadającego wartości prac mających na celu rewitalizację akustyczną budynku posadowionego na ich nieruchomości. Wartość kosztu robót budowlanych mających na celu poprawę izolacyjności akustycznej budynku powodów została ustalona ostatecznie przez biegłego A. O. na podstawie opinii biegłej A. K. na kwotę 41.136,43 zł (k. 544). Sposób ustalenia tej wartości biegły wyjaśnił szczegółowo w trakcie przesłuchania na rozprawie w dniu 18 stycznia 2017 r.

W związku z utworzeniem strefy ograniczonego użytkowania, będącym następstwem ustalenia, że w jej obrębie dochowanie przewidzianych przepisami prawa maksymalnych poziomów hałasu nie jest możliwe, koniecznym jest przeprowadzenie w budynku powodów robót, które mają na celu poprawę jego izolacyjności akustycznej. Biegły sądowy oszacował przy tym wartość kosztu przeprowadzenia tychże robót na wskazaną wyżej kwotę. Z opinii biegłych A. K. i A. O. wynikało szczegółowo jakie prace i z jakich przyczyn muszą zostać w budynku posadowionym na nieruchomości powodów przeprowadzone.

Zgodnie z przepisem art. 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków szkoda, o której mowa w art. 129 ust. 2, są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie. Rozporządzenie Wojewody (...) z dnia 31 grudnia 2007 r. wprowadziło co do nieruchomości powodów obowiązek zmiany funkcji istniejących budynków na niepodlegające ochronie akustycznej lub zapewnienie właściwego klimatu akustycznego w pomieszczeniach wymagających ochrony akustycznej poprzez zastosowanie przegród budowlanych o odpowiedniej izolacyjności akustycznej. Budynek powodów przeznaczony jest na stały w nim pobyt ludzi, a w konsekwencji nie jest możliwym zmiana jego przeznaczenia. Zwłaszcza, gdy mieć na względzie, że powodowie w budynku tym stale zamieszkują. W tej sytuacji uzasadnionym było zgłoszone przez powodów żądanie zapłaty odszkodowania w kwocie odpowiadającej wartości kosztu robót budowlanych mających na celu zapewnienie temu budynkowi właściwego klimatu akustycznego. Wartość tychże robót, wyliczona przez biegłego, odpowiadała szkodzie pozostającej w adekwatnym związku przyczynowym z objęciem nieruchomości powodów strefą ograniczonego użytkowania i wynikającymi z niej ograniczeniami, w tym w szczególności koniecznością znoszenia ponadnormatywnego hałasu.

Kierując się zatem zakresem żądania pozwu oraz wyliczeniami biegłego sądowego, sąd uznał, że tytułem odszkodowania z tego tytułu podlegała zasądzeniu na rzecz powodów kwota 41.136,43 zł.

Powyzsza kwota jest sumą uwzględniającą 8-procentową stawkę podatku VAT. Sądowi znany jest pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2015 r. (II CSK 570/14), tym niemniej uznać należało, że zasądzenie na rzecz powodów w niniejszej sprawie odszkodowania odpowiadającego wskazanym wyżej kosztom przy uwzględnieniu 23-procentowej stawki podatku VAT nie jest zasadne. Po pierwsze, ze wskazań doświadczenia życiowego wynika, iż zakupu części z materiałów budowlanych określonych przez biegłych dokonuje się zwyczajowo wraz z usługą montażu, tj. producent tych materiałów dokonuje równocześnie ich montażu. Dotyczy to w szczególności okien. W tej sytuacji zasądzenie na rzecz powodów wartości 23-procentowej stawki podatku VAT byłoby nieuprawnione i powodowało bezpodstawne wzbogacenie powodów, skoro przepisy ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług przewidują możliwość skorzystania z niższej stawki podatku VAT w razie zamówienie usługi wraz z powierzeniem wykonawcy zakupu materiałów budowlanych. Nadto sąd zauważa, że treść opinii biegłego nie wskazuje, jak to podnosili powodowie, by konieczne do zastosowania materiały cechowały się szczególną specyfiką, co miałyby utrudniać równoczesne z ich zakupem zamówienie usługi montażu. Zresztą, gdyby materiały te rzeczywiście z uwagi na cel ich zastosowania posiadały jakieś szczególne cechy, tym bardziej uzasadnionym byłoby ich zamówienie wraz z usługą montażu przez wykwalifikowanego wykonawcę, by zagwarantować w ten sposób skuteczność realizacji celu, jakiemu ich zakup ma służyć. Uzupełniająco dodać należy, że skoro przepisy ustawy dopuszczają możliwość zastosowania niższej stawki podatku VAT w razie zlecenia wykonawcy dokonania zakupu towarów, to usprawiedliwionym jest oczekiwanie od uprawnionych do odszkodowania skorzystanie z takiej możliwości, by nie powiększać zakresu szkody. Dołożenie rozsądnych starań, by nie powiększać rozmiaru szkody jest bowiem obowiązkiem poszkodowanego.

Sąd zauważa nadto, że na przeszkodzie uwzględnieniu powództwa w zakresie kosztów rewitalizacji akustycznej budynku nie stała okoliczność, że powodowie jak dotąd nie przeprowadzili prac wygłuszeniowych budynku. Roszczenie o zasądzenie kosztów potrzebnych do rewitalizacji akustycznej budynku na podstawie art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska nie jest bowiem uzależnione od uprzedniego poniesienia tych kosztów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 kwietnia 2008 r., I ACa 2/2008). Fakt nieponiesienia tychże

kosztów miał jednak znaczenie przy orzekaniu o odsetkach ustawowych od żądania pozwu w tym zakresie, o czym mowa będzie w dalszej części uzasadnienia.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej należności głównej sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W myśl zaś art. 481 § 2 k.c., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości, że stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona. W konsekwencji powodom należne są odsetki ustawowe za opóźnienie i takie też podlegały zasądzeniu na ich rzecz.

Roszczenie o odszkodowanie jest roszczeniem bezterminowym, a zatem staje się ono wymagalne, z uwagi na brzmienie przepisu art. 455 k.c., po wezwaniu dłużnika do zapłaty. Zgodnie jednak z art. 363 § 2 k.c., jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Odsetki ustawowe gwarantują wierzycielowi waloryzację spadku siły nabywczej pieniądza, a na wysokość ustalanych odsetek ustawowych ma przede wszystkim wpływ to, że mają one pełnić także funkcję stymulującą dłużnika do spełnienia świadczenia pieniężnego. Podkreślić jednak należy, że warunkiem uznania, iż dłużnik opóźnia się w spełnieniu świadczenia pieniężnego jest to, aby znał on wysokość świadczenia, jakie ma spełnić.

Co prawda powodowie wzywali pozwanego do zapłaty odszkodowania jeszcze przed wniesieniem pozwu do sądu, a wezwania te pozostały bezskuteczne, to jednak w realiach rozpoznawanej sprawy szczególnie istotnym było, że szacując wartość należnego powodom odszkodowania z tytułu spadku wartości nieruchomości biegły - co wynika z treści opinii (k. 211) - ustalił jego wartość na datę sporządzenia opinii (2 kwietnia 2013 r.). To zaś wykluczało zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty odszkodowania za spadek wartości nieruchomości, jak oczekiwali tego powodowie, od daty wcześniejszej. Sąd uznał, że uwzględnienie żądania pozwu w tej części prowadziłoby do bezpodstawnego wzbogacenia powodów, albowiem doszłoby do dwukrotnej waloryzacji należnego powodom świadczenia. Mając natomiast na względzie, że powodowie wezwali pozwanego do zapłaty przed złożeniem pozwu w niniejszej sprawie i tym samym przed sporządzeniem opinii przez biegłego, sąd uznał, że odsetki ustawowe za opóźnienie od należności w kwocie 36.700 zł odpowiadającej spadkowi wartości nieruchomości podlegały zasądzeniu na rzecz powodów od dnia następnego po dniu sporządzeniu opinii przez biegłego K. R., tj. od dnia 3 kwietnia 2013 r. (a nie np. dopiero od daty doręczenia tej opinii pozwanemu).

Również od kwoty odszkodowania odpowiadającego wartości prac związanych z rewitalizacją akustyczną budynku powodów sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia następnego po dniu wydania przez biegłego opinii ostatecznie określającej zakres i wartość tych prac. Na zlecenie sądu (polecającego - co istotne - zaktualizować wartość tychże prac) biegły A. O. dokonał tego w opinii z dnia 21 listopada 2016 r. (k. 544), a w konsekwencji odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 41.136,43 zł podlegały zasądzeniu od dnia 22 listopada 2016 r. Zasądzając odsetki ustawowe od należności z tytułu odszkodowania odpowiadającego wartości tzw. prac wygłuszeniowych, sąd miał również na względzie, że jak dotąd prace takie nie zostały przez powodów przeprowadzone, a w konsekwencji nie ponieśli oni z tego tytułu jakichkolwiek wydatków. W konsekwencji zasądzenie odszkodowania z tego tytułu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od wskazanej wyżej daty w pełni rekompensuje powodom przyszłe ich wydatki na nakłady. Przyznanie odsetek ustawowych za opóźnienie za okres wcześniejszy (jak się tego domagali powodowie), prowadziłoby więc do sprzecznego z funkcją odsetek z art. 481 § 1 k.c., przysporzenia powodom nieuzasadnionych zakresem zobowiązania pozwanego określonym w art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 ustawy korzyści finansowych (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 stycznia 2014 r., I ACA 1109/12).

To mając na uwadze, na podstawie powołanych wyżej przepisów ustaw, w punkcie 2. wyroku, sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 77.836,43 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:

a) od kwoty 36.700 zł od dnia 3 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 41.136,43 zł od dnia 22 listopada 2016 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powództwo okazało się bezzasadne i jako takie podlegało oddaleniu, o czym sąd orzekł w punkcie 3. wyroku.

O kosztach procesu, w punkcie 4. wyroku, sąd orzekł w oparciu o przepisy art. 108 § 1 k.p.c. i art. 100 k.p.c. Sąd uznał, że powodowie wygrali proces w przeważającej części (w 93% i to przy uwzględnieniu również żądania co do którego cofnęli pozew), co uzasadnia zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów wszystkich poniesionych przez nich kosztów procesu.

Na zasądzoną od pozwanego na rzecz powodów kwotę 8.167 zł składają się: 2.550 zł tytułem uiszczonej przez powodów opłaty sądowej od pozwu, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 2.000 zł tytułem uiszczonej przez powodów zaliczki na poczet kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych oraz 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, ustalona na podstawie § 6 pkt 6 znajdującego zastosowanie w niniejszej sprawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak